

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	Panel Dethol y Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	11 Ebrill 2019
TEITL YR ADRODDIAD:	Recriwtio pedwar aelod annibynnol newydd i'r Pwyllgor Safonau
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Cytuno ar ofynion y fanyleb person a'r ffurflen gais
AWDUR YR ADRODDIAD:	Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) Swyddog Monitro lbxcs@ynysmon.gov.uk 01248 752586

1. CEFNDIR

- 1.1 Mae angen i Banel Dethol y Pwyllgor Safonau benderfynu ar y meini prawf ar gyfer y pedwar aelod annibynnol newydd sydd i'w penodi i Bwyllgor Safonau'r Cyngor Sir.
- 1.2 Yn dilyn y broses hysbysebu, bydd y Panel Dethol yn sgorio'r ceisiadau a geir yn erbyn y meini prawf ac yn dilyn hynny bydd yn cyfweld yr ymgeiswyr sydd ar y rhestr fer ac yn gwneud unrhyw argymhellion o ran penodiadau i'r Cyngor Sir. Bydd y penodiadau'n cael eu cadarnhau gan y Cyngor Sir.

2. GOFYNION DEDDFWRIAETHOL

- 2.1 Mae isafswm y gofynion statudol ar gyfer rôl aelod annibynnol y Pwyllgor Safonau wedi eu nodi yn **Atodiad 1** yr adroddiad hwn.
- 2.2 Rhaid i UNRHYW ymgeisydd allu bodloni'r anghenion hyn i gael eu hystyried.

3. UNRHYW OFYNION YCHWANEGOL

- 3.1 Gellid hefyd gweithredu gofynion ychwanegol (y cyfeirir atynt fel meini prawf dewis lleol). Gallai'r rhain gynnwys sgiliau neu rinweddau a ystyrir yn fanteisiol er mwyn sicrhau bod yr ymgeiswyr gorau a mwyaf addas yn cael eu penodi.
- 3.2 Mae enghreifftiau o feini prawf dewis lleol wedi eu cynnwys yn **Atodiad 2** yr adroddiad.

4. MEINI PRAWF AR GYFER Y BROSES RECRIWTIO YN 2017

- 4.1 Mae **Atodiad 3** o'r adroddiad hwn yn nodi'r meini prawf a osodwyd ar gyfer y broses recriwtio yn 2017 er mwyn llenwi lle gwag ar y Pwyllgor Safonau.

- 4.2 Ychydig iawn o geisiadau a dderbyniwyd yn 2017. Gofynnir i'r Panel ystyried a oedd y gofynion yn rhy drwm ac yn bethau a oedd yn atal ymgeiswyr rhag cyflwyno cais.

**5. MEWNBWN ALEODAU'R PWYLLGOR SAFONAU PRESENNOL AR Y MEINI
PRAWF ANGENRHEIDIOL**

- 5.1 Gofynnwyd i aelodau presennol y Pwyllgor Safonau am eu mewnbwn mewn perthynas â dewis aelodau annibynnol ar gyfer y Pwyllgor Safonau o fis Rhagfyr 2019. Darparodd yn aelod adborth ac mae hwn wedi'i gynnwys yn **Atodiad 4** yr adroddiad hwn.

6. ARGYMHELLIAD

- 6.1 Y Panel i gytuno pa feini prawf dewis lleol y mae'n dymuno eu cynnwys (os o gwbl) yn ychwanegol at y gofynion deddfwriaethol ar gyfer recriwtio'r pedwar aelod annibynnol newydd i'r Pwyllgor Safonau.

Meini Prawf Deddfwriaethol: Lleiafswm y Gofynion

- Ni all person fod yn aelod annibynnol os ydi o/hi, mewn perthynas â:
 - Cyngor Sir Ynys Môn
 - yn gynghorydd ar hyn o bryd neu'n gyn-gynghorydd
 - yn gyflogedig gan y Cyngor neu wedi bod yn y gorffennol e
 - yn ŵr neu wraig neu'n bartner i:
 - gynghorydd
 - gweithiwr
 - unrhyw gyngor sir arall, cyngor bwrdeistref sirol, awdurdod parc cenedlaethol neu awdurdod tân ac achub
 - yn gynghorydd ar hyn o bryd
 - yn gyflogedig ganddynt ar hyn o bryd
 - yn ŵr neu wraig neu'n bartner i:
 - gynghorydd
 - gweithiwr
 - os yw'r ymgeisydd wedi rhoi'r gorau iddi i fod yn gynghorydd neu'n gyflogedig ers yn hirach na 12 mis [gan ddechrau ar y dyddiad y peidiodd yr ymgeisydd â bod yn gynghorydd/yn gyflogedig], gall ymgeisio
 - unrhyw gyngor cymuned
 - cynghorydd presennol
 - rhywun sy'n gyflogedig ar hyn o bryd
 - yn ŵr neu wraig neu'n bartner i:
 - gynghorydd
 - gweithiwr
- Rhywun nad ydynt wedi eu gwahardd rhag dal swydd o dan adran 80 Deddf Llywodraeth Leol 1972:
 - Yn amodol ar orchymyn methdaliad sydd heb ei ryddhau;
 - Sydd ag euogfarn troseddol o fewn y 5 mlynedd diwethaf lle rhoddwyd dedfryd o garchar (wedi'i gohirio neu beidio) am gyfnod o ddim llai na 3 mis
- Ddim wedi ei wahardd/gwahardd rhag bod yn aelod o gyngor o dan Ran III Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983.

Meini Prawf Dewis Lleol / Sgiliau y gellid eu hystyried yn fanteisiol:

Mae Enghreifftiau yn cynnwys -

- Y gallu i ddangos y rhinweddau a'r sgiliau canlynol:
 - Sgiliau gwranddo
 - Y gallu i bwysu a mesur tystiolaeth
 - Meddwl annibynnol
 - Didueddrwydd
 - Y gallu i ffurfio barn wrthrychol ac i egluro'r safbwynt hwnnw drwy gyfeirio at y dystiolaeth
 - Sgiliau gwaith tîm
 - Parch tuag at eraill a dealltwriaeth o faterion amrywiaeth
 - Disgresiwn
 - Unplygrwydd personol
 - Ddim yn cymryd rhan weithredol mewn gwleidyddiaeth leol na chenedlaethol
- Nid yw gwybodaeth fanwl am lywodraeth leol yn angenrheidiol ond fe allai fod o fantais petai gan ymgeiswyr ddiddordeb mewn materion yn ymwneud â bywyd cyhoeddus a gwasanaethau.
- Fe ddylai aelodau annibynnol fod:
 - Yn bobl sy'n cael eu parchu yn y gymuned
 - Yn gallu bodloni'r gofynion amser sy'n gysylltiedig â'r rôl
 - Yn gallu defnyddio iPad a chael mynediad at negeseuon e-bost
 - Yn gallu darparu dau dystlythyr

Meini prawf ar gyfer proses recriwtio yn 2017**Cyffredinol:**

- dim cysylltiad â'r Cyngor Sir nac unrhyw gyngor tref / cymuned na gwleidyddiaeth leol;
- cymwys i gael ei g/chynnwys ar y gofrestr o etholwyr yn Ynys Môn;
- yn gallu arddangos lefel uchel o annibyniaeth ac unplygrwydd personol;
- peth profiad sy'n berthnasol i waith y Pwyllgor Safonau;
- yn chwarae rhan weithredol mewn perthynas â chyfrannu'n gadarnhaol i'w cymuned.

Gwaharddiad Awtomatig:**Mae rheoliadau statudol yn eithrio yn awtomatig unrhyw ymgeisydd sydd:**

- yn gynghorydd neu wedi bod yn gynghorydd ar Gyngor Sir Ynys Môn
- yn gynghorydd ar unrhyw gyngor sir arall, cyngor bwrdeistref sirol, awdurdod parc cenedlaethol neu awdurdod tân ac achub
- yn gynghorydd ar unrhyw gyngor cymuned
- yn gweithio neu wedi bod yn gweithio i Gyngor Sir Ynys Môn
- yn gweithio i unrhyw gyngor sir arall, cyngor bwrdeistref sirol, awdurdod parc cenedlaethol neu awdurdod tân ac achub
- yn gweithio i unrhyw gyngor cymuned
- yn briod/bartner i gynghorydd neu weithiwr efo unrhyw gyngor sir arall, cyngor bwrdeistref sirol, awdurdod parc cenedlaethol neu awdurdod tân ac achub
- yn briod/bartner i gynghorydd neu weithiwr i unrhyw gyngor cymuned
- wedi bod yn gynghorydd efo unrhyw gyngor sir, cyngor bwrdeistref sirol, awdurdod parc cenedlaethol, a/neu, awdurdod tân ac achub o fewn y 12 mis diwethaf. Os ydi aelodaeth yr ymgeisydd wedi dod i ben ers cyfnod o ddeuddeng mis [yn dechrau efo'r dyddiad y peidiodd yr ymgeisydd hwnnw â bod yn aelod o'r awdurdod perthnasol], yna gellir gwneud cais.
- wedi ei wahardd rhag dal swydd dan Adran 80 Deddf Llywodraeth Leol 1972
- ddim yn gymwys i gofrestru fel etholwr yn Ynys Môn
- yn aelod o Bwyllgor, Is-Bwyllgor, Cydbwyllgor neu Banel sy'n gysylltiedig â Chyngor Sir Ynys Môn

Gwaharddiad Dewisol (fel y cafodd ei gynnwys yn Ffurflen Gais 2017)

- Gofynnir i chi, os gwelwch yn dda, i roi manylion am unrhyw berson rydych mewn cysylltiad agos â hwy neu sy'n perthyn i chi (e.e. ffrind agos, priod/partner, mab/merch, rhiant, brawd/chwaer, neu berthynas agos arall) sydd ar hyn o bryd neu sydd wedi bod yn Gynghorydd ar, neu'n weithiwr i, Gyngor Sir Ynys Môn neu gyngor tref/cymuned ym Môn. **Os nad oes cysylltiad o'r fath dylech ddweud hyn.**
- Gofynnir i chi os gwelwch yn dda roi manylion am nifer a math y gweithgareddau busnes/masnachol fu rhyngoch chi a Chyngor Sir Ynys Môn yn ystod y 4 blynedd diwethaf. Cyflwynwch y wybodaeth pa un a oedd y trafodion busnes hynny wedi eu cynnal gennych chi fel unigolyn neu fel cyfarwyddwr cwmni. **Os na fu gennych chi unrhyw fusnes gyda'r Cyngor Sir yn ystod y 4 blynedd diwethaf dylech ddweud hynny.**

- Rhowch fanylion os ydych yn dibynnu ar berthynas fasnachol / fusnes gyda Chyngor Sir Ynys Môn am unrhyw ran o'ch incwm. **Os nad oes unrhyw ddibyniaeth o'r fath dylech ddweud hynny.**
- Gofynnir i chi os gwelwch yn dda roi manylion unrhyw gysylltiad arall sydd gennych gyda Chyngor Sir Ynys Môn, ei gynghorwyr neu weithwyr waeth ba mor ddibwys neu bell ydynt. (Dylech ddiystyru'r ffaith eich bod efallai'n derbyn unrhyw wasanaeth y mae'r Cyngor yn ei ddarparu ar gyfer holl aelodau'r cyhoedd neu nifer fawr ohonynt). **Os nad oes gennych gysylltiad o'r fath, dylech ddweud hynny.**
- Rhaid i aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau fedru dangos niwtraliaeth wleidyddol. Efallai y bydd rhai gweithgareddau yn eich gwahardd.

Dwi'n credu mai'r cam cyntaf y dylid ei gymryd ydi cytuno pa gymwyseddau sydd eu hangen i'r rôl. Unwaith y bydd hyn wedi ei wneud, gellir cynllunio'r cwestiynau yn seiliedig ar y sgiliau hynny. Dyma enghraifft o sgiliau y gellir eu cynnwys yn fy marn i:

Cyfathrebu - gall hyn gynnwys holi cwestiynau teg a pherthnasol, gan wrando ar, a dadansoddi atebion cyn llunio a holi rhagor o gwestiynau lle bo hynny'n briodol
Gweithio o fewn canllawiau, rheolau a deddfwriaethau sy'n berthnasol i'ch rôl
Annog, cefnogi a helpu eraill i gydymffurfio a rheolau megis y cod ymddygiad
Dadansoddi a gwerthuso gwybodaeth a thystiolaeth gymhleth
Gwneud penderfyniadau yn gytbwys ac yn seiliedig ar dystiolaeth, gan lunio a nodi eich rhesymeg yn eglur
Dylanwadu ar eraill
Y gallu i roi a derbyn adborth adeiladol a dysgu gan eraill
Cynnig gwelliannau yn seiliedig ar eich dadansoddiad o wybodaeth
Gweithio mewn dull cydweithredol gan drafod yn rhesymegol ac adeiladol a chyfrannu at benderfyniadau fel rhan o dîm (collective decisions)
Derbyn ac ystyried cyngor a barn broffesiynol (e.e. gan swyddog neu gynghorydd cyfreithiol)
Y gallu i fod yn ddigynnwrf a phroffesiynol mewn sefyllfaoedd heriol
Helpu i ddatrys gwrthdaro rhwng unigolion neu bartïon
Dyfarnu ar sancsiwn priodol a chymesur
Cynnal cyfrinachedd
Ymrwymiad at weddill Egwyddorion Nolan